

12851/00.00.01/2022

Asia: VN/21836/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta kansalliseksi luonnon monimuotoisuusstrategiaksi 2035

Lausuntopyyntö

2. Strategian lähtökohdat

-

3.1 ja 3.2 Päätaavoite ja tarkemmat tavoitteet

-

3.3 Luonnon tilan tavoitteet

Ympäristöministeriö on pyytänyt Tukesin lausuntoa kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian luonnoksesta. Luonnos sisältää viittauksia EU:n biodiversiteettistrategian ja Pellolta pöytään -strategian tavoitteisiin torjunta-aineiden käytön ja riskien vähentämisestä (T.3.5.1), mitkä liittyvät Tukesin toimialaan. Vähennystavoitteita on pyritty saamaan sitovaksi Kestävän käytön -asetuksen (SUR) kautta, minkä johdosta myös käytettyjä termejä ja indikaattoreita on jouduttu tarkentamaan. Käytetyt termit ja indikaattorit ovat harhaanjohtavia ja jossain tapauksissa vielä määrittelemättä.

Torjunta-aineiden vähentämistavoitteet (T3.5.1 "Suomi edistää EU:n biodiversiteettistrategian sekä Pellolta pöytään – strategian mukaista tavoitetta puolittaa torjunta-aineiden käyttö ja riskit sekä ravinhävikki vuoteen 2030 mennessä, sekä puolittaa haitallisimpien torjunta-aineiden käyttömäärät. ") ovat lauseiden tasolla hyviä, mutta yksittäiset termit ja mittarit on kuitenkin määriteltä tällä hetkellä siten, että ne eivät vastaa varsinaista tavoitetta. Alla taustoitusta tähän:

(1) Tavoite: Kemiallisten torjunta-aineiden käytön ja riskien puolittaminen vuoteen 2030 mennessä

Määritelmät:

"Torjunta-aine" = Kasvinsuojeluaineissa käytetty tehoaine. Ei koske muita torjunta-aineita, kuten biosidejä tai eläinlääkkeitä.

"Kemiallinen torjunta-aine" = Torjunta-aine, joka ei ole mikrobiologinen, semio-kemikaali, kasvituotteen uute tai identtinen biologista alkuperää olevan aineen kanssa.

"Käyttö ja riski" = Tehoainekohtainen myyntimäärä kerrottuna painotuskertoimella (1, 8, 16 tai 64), joka määräytyy tehoaineen hyväksymislistan mukaan.

"Käytön ja riskin puolittaminen" = Painotetun myyntimäärän puolittaminen suhteessa vuosien 2015 – 2017 keskiarvoon. Tiedot ilmaistaan 'harmonisoidun riski-indikaattorin' (HRI) avulla.

Ei ole selvää mitä 'riskiä' nykyinen HRI pyrkii mittaamaan ja mitä riskiä tavoitteessa pyritään vähentämään. Esimerkiksi pölyttäjien huolestuttava tilanne mainitaan yleensä tavoitteiden yhteydessä, vaikka tavoitteiden mittari ei huomioi haitallisuutta pölyttäjille millään tapaa. Riskillä tarkoitetaan kasvinsuojeluaineiden arvioinnissa tyypillisesti altistumisen ja haitallisuuden suhdetta. Riskiä tutkitaan monesta eri näkökulmasta, koska esimerkiksi aineiden haitallisuudessa eri eliöille on suuria eroja. Myyntimäärä on karkealla tasolla käyttökelpoinen vastine altistumiselle, mutta myyntimäärä ja riski eivät ole sama asia.

Tehoaineen haitallisuutta ei voi päätellä hyväksymislistan perusteella, eikä hyväksymislistaa pitäisi käyttää perusteena painotuskertoimille. EU-kerää tehoainearviointien yhteydessä mittavat tiedot tehoaineiden haitallisista ominaisuuksista, joita pitäisi käyttää tässäkin tapauksessa riskin määrittämisessä.

Vaikka tehoaineiden painotuskertoimet olisi kohdistettu oikein, kertoimien suppea skaala (1-64) ei ole riittävä erottelemaan aineita, joiden haitallisuudessa ja käyttömäärissä on yli tuhatkertaisia eroja.

Riski-indikaattorin arvoon vaikuttaa lähinnä tehoaineen myyntimäärä, joten tavoite karsii lähinnä aineita, joiden käyttömäärä on suuri (esim. 1kg/ha). Indikaattorin perusteella pienen käyttömäärän (esim. 1 g/ha) aineet muodostavat pienemmän 'riskin', mikä ei pidä paikkaansa. Aineet, jotka ovat tehokkaita pienellä käyttömäärällä, ovat tyypillisesti myös paljon myrkyllisempiä. Esimerkiksi 1 kg deltametriiniä ja 1 kg parafiiniöljyä aiheuttavat indikaattorin mukaan yhtä suuren 'riskin' (riski = 8). Kilolla deltametriiniä saa käsiteltyä yli satakertaisen pinta-alan parafiiniöljyyn verrattuna, joten parafiiniöljyn korvaaminen deltametriinillä vähentäisi indikaattorin mittaamaa 'riskiä'. Deltametriini on kuitenkin myös yli tuhat kertaa myrkyllisempää tarhamehiläiselle parafiiniöljyyn verrattuna, joten todellinen riski kasvaisi ainakin hyönteisten osalta.

Tavoite koskee vain 'kemiallisia aineita', joille on annettu selkeärajainen määritelmä. Tähän kategoriaan kuuluvia tehoaineita ei ole kuitenkaan vielä kyetty tunnistamaan, mikä hankaloittaa tavoitteiden laskemista.

Tällä hetkellä HRI-indikaattorin mukainen 'riski' koostuu Suomessa lähes yksinomaan (> 70 %) ureasta, jota käytetään juurikäävän torjuntaan metsäteollisuudessa. Tuhoeläinaineiden osuus Suomen HRI-arvosta on puolestaan niin marginaalinen, että ne ovat vähennystavoitteen suhteen merkityksettömiä. Nämä ovat luonnollisia tuloksia myyntimäärään keskittyvälle mittarille, mutta absurdeja tuloksia mittarille, jonka pitäisi kuvata riskiä.

(2)Tavoite: Vaarallisimpien torjunta-aineiden käytön puolittaminen vuoteen 2030 mennessä

Määritelmät:

" Vaarallisimmat torjunta-aineet" = korvattavaksi luokitellut tehoaineet, pois lukien luomutuotantoon hyväksytyt aineet

Korvattavien tehoaineiden listalle on luettu tällä hetkellä hyväksytyjä aineita, joiden käyttöä tulisi vähentää aineiden ongelmallisten ominaisuuksien vuoksi. Mikäli aine kielletään, se poistuu korvattavien tehoaineiden (eli 'vaarallisimpien torjunta-aineiden') listalta. On luonnollista, että kiellon myötä aine ei ole enää 'korvattava tehoaine', koska korvauksen tarve on poistunut ja ainetta saa käyttää enää vain poikkeusluvalla. On kuitenkin ristiriitaista, että kiellon myötä aine ei kuulu enää 'vaarallisimpiin torjunta-aineisiin', koska kiello ei vaikuta aineen vaarallisuuteen.

Tämän tavoitteen laskemisesta on esitetty useampia eri versioita, joista kaikissa 'vaarallisin aine' poistuu tavalla tai toisella laskuista, jos se kielletään. Jossain versioissa aineen koko myyntihistoria poistetaan laskuista kiellon myötä, mikä pyyhkii myös pois tavoitteesta edistymisen (myyntimäärän vähentäminen) tämän aineen osalta. Toisessa versiossa aine jätetään huomioimatta laskuissa sen kieltöpäivämäärästä eteenpäin, jolloin aineen myyntiä voisi jatkaa poikkeusluvalla vaikuttamatta indikaattorin arvoon. Korvattavien tehoaineiden lista muuttuu tehoaineiden arviointien edetessä ja tässä vaiheessa ei tiedetä mitä aineita lista tulee sisältämään 2030.

Korvattavien tehoaineiden listalla oleville luomuaineille (esim. kupari) ei pitäisi antaa poikkeusta vähennystavoitteissa. Aineen luonnollisuus ei tee siitä vähemmän haitallista.

Vähennystavoitteisiin liittyvät laskurit ja ainelistat löytyvät osoitteesta:

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/agriculture/agri-environmental-indicators/information>

3.4 Suojelu ja ennallistaminen

-

3.5 Paineiden vähentäminen ja juurisyihin vaikuttaminen

Tavoitteen T13.5. "Osallistutaan EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteeseen lopettaa kemiallisten torjunta-aineiden käyttö EU:n kaupunkien viheralueilla ja

muilla herkillä alueilla kokonaan" osalta päättäjien tulisi tietää, mitä kaikkia aineita kielto koskee ja mitkä kaikki alueet ovat 'herkkiä alueita'.

Torjunta-aineilla tarkoitetaan myös tässä tapauksessa kasvinsuojeluaineita, eli muiden torjunta-aineiden (biosidit, tietyt eläinlääkkeet yms.) käyttöä ei olla lopettamassa.

Kasvinsuojeluaineisiin lukeutuu monia ihmisille haitallisia aineita (esim. karsinogeeniset, mutageeniset, lisääntymistoksiset, herkistävät ja hormonoimintaa häiritsevät aineet), joiden rajoittaminen palvelisi varmasti kiellon perimmäistä tarkoitusta. Joukkoon lukeutuu kuitenkin myös aineita (esim. lampaanrasva, etikkahappo, rypsiöljy ja urea), joiden kieltäminen tuskin edistäisi tätä tarkoitusta millään tapaa. Kategorisen kiellon sijaan voisi olla tehokkaampaa kohdistaa kielto jonkun tietyn olemassa olevan tiedon (esim. aineen CLP-luokituksen) perusteella.

Herkkien alueiden määrittelyssä on vielä epäselvyyksiä. Alun perin herkäksi alueeksi luettiin esimerkiksi nitraattidirektiivin mukaiset herkät alueet, minkä jotkut jäsenmaat tulkitsivat kattavan koko maan. Myös metsät on mainittu ohimennen esimerkkinä herkästä alueesta, mikä rajoittaisi tarpeettomasti esimerkiksi urean käyttöä metsätaloudessa. Käytön rajoittaminen tietyillä herkillä alueilla on varmasti perusteltua, mutta täyskielto kaikilla herkillä alueilla voi olla ongelmallinen, riippuen siitä miten herkkä alue on määritelty.

3.6 Saamelaiset ja luonnon monimuotoisuus

-

3.7 Suomi maailmalla

-

Muita huomioita luonnoksesta

Yhteenvetona Tukes kannattaa kasvinsuojeluaineiden riskien vähennystavoitteita, mutta vain jos riski määritellään tehoaineiden haittaominaisuuksien kautta. Komissio sanoo olevansa avoin ehdotuksille, mutta tähän mennessä hyvinkin konkreettiset parannusehdotukset eivät ole johtaneet mihinkään.

Asioista pitäisi viestiä mahdollisimman läpinäkyvillä termeillä. Etenkin termit 'torjunta-aine', 'vaarallimmat torjunta-aineet' ja 'riski' ovat nykyisissä vähennystavoitteissa harhaanjohtavia, koska

niillä ei tarkoiteta kaikkia torjunta-aineita, ominaisuuksiensa vuoksi vaarallisimpia aineita tai käytöstä aiheutuvaa riskiä.

Putkonen Tiina
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto